

Sinds 1856

Atheïstisch-Humanistische Vereniging

De Vrije Gedachte

Houd het geloof erbuiten

Naar een neutrale Nederlandse wetgeving

Niet neutraal genoeg?

‘Maar ons land heeft toch allang een scheiding van Kerk en Staat?’ Dat had u maar gedacht. Natuurlijk is er in het verleden een zekere ontvlechting geweest. Zo worden bedienaren van het (hervormd-protestantse) Woord allang niet meer uit de staatskas betaald. En ook de registratie van de geloofsovertuiging via het bevolkingsregister is – tegen een forse premie aan de kerken - afgekocht.

Maar nog steeds genieten godgelovigen allerlei wettelijke voorrechten en zelfs straffeloosheid bij overtreding van geldende wetten. Zo schenden Allah- en Jahweh-gelovigen de artikelen 6 en 11 van de Grondwet als zij onmondige jongens besnijden. Artikel 6 garandeert immers de vrijheid van godsdienst, dus ook de keuze van een levensbeschouwing. Artikel 11 verzekert de lichamelijke integriteit. Nationale wetgeving en plechtige internationale verdragen verbieden kindermishandeling. Vanaf 2007 verbiedt de Nederlandse wet zelfs aan ouders het uitdelen van een ‘pedagogische tik’. Maar besnijden wordt gedoogd...

Ook het rituele slachten is niet conform de geldende wetten. Maar vrees voor de beschuldiging van Jodenhaat (antisemitisme) en islamofobie, angst voor het verlies van stemmen en ‘respect’ voor religie als een hogere levensbeschouwing dan andere weerhoudt de wetgevende en rechtsprekende macht ervan op te treden. Denemarken toont hier minder scrupules.

Maar ook in de teksten van de geldende wetten staan nog talrijke bepalingen die godgelovigen privileges geven. Soms zijn het vrij bespottelijke, fossiele regels, maar de vrijstelling van de Onroerend Zaak Belasting (OZB) voor kerkgebouwen is geen onbenulligheid: zij berooft de gemeenschap van inkomsten waarop zij recht heeft.

Ons onderzoek van de 1137 Nederlandse wetten heeft zeker 60 gevallen opgeleverd van bevoorrechtiging van godgelovigen en hun instituties. We geven hiervan de meest sprekende voorbeelden.

De onontkoombare conclusie is: er is nog veel werk aan de winkel voor hen die de Nederlandse publieke instituties willen verwereldlijken (seculariseren) en neutraal maken.

Anton van Hooff
Frans van Dongen
Paul Hopster

Geval 1

Het begint al in artikel 1 van de Grondwet waarin het belangrijkste grondrecht wordt vastgelegd, de gelijkheid. Het luidt:

Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens **godsdienst**, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.

Het Nederland van de jaren tachtig was zo trots op dit antidiscriminatie-artikel dat de lange, amechtig makende tekst werd ingegrift op het monument van de Grondwet aan de buitenzijde van het Haagse Binnenhof, aan de Hofweg.

31 oktober 2013 actie Nederland poetst artikel 1 van de Grondwet op

Commentaar 1

Het is volstrekt overbodig godsdienst als meer dan een levensovertuiging te beschouwen en nog vooraan te zetten ook. Gewoon ‘godsdienst’ schrappen volstaat.

Commentaar 2

Eigenlijk zou de eerste zin voldoende zijn. Iedere opsomming suggereert een volledigheid. De doodoener ‘of op welke grond dan ook’ maakt de zaak er niet duidelijker op.

Commentaar 3

Sommigen betogen dat Nederland zich in de wereld belachelijk zou maken als het ‘godsdienst’ schrapt.¹ Aan dit bezwaar kan tegemoet worden gekomen door de herformulering ‘godsdienst of een andere levensbeschouwing’ of: ‘levensbeschouwing zoals godsdienst’.

Commentaar 3

Hoeveel eenvoudiger en doeltreffender legt de *Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland* het gelijkheidsprincipe vast: ‘Alle mensen zijn voor de wet gelijk (Alle Menschen sind vor dem Gesetz gleich; art.3.1).’²

---

¹ Bijvoorbeeld diverse auteurs in: H.M.A.F. van Ooijen e.a. (red.), *Godsdienstvrijheid: afschaffen of beschermen?* Leiden 2008.

² Deze moderne grondwet legt terecht als hoogste beginsel de waardigheid van de mens vast: ‘De waardigheid van de mens is onaantastbaar. Haar te respecteren en te beschermen is de plicht van elk

Geval 2

Ook **het grondwetsartikel 6** suggereert dat godsdienst iets van een hogere orde is:

Ieder heeft het recht zijn **godsdienst** of levensovertuiging, individueel of in gemeenschap met anderen, vrij te **belijden**, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet. (6.1)

Commentaar

Ook hier wordt ten onrechte godsdienst verheven boven 'levensovertuiging'. Bovendien is het 'belijden' van een levensovertuiging religieus jargon. Correct 'neutraal is 'beleven' of 'uitoefenen'

Het artikel kan dus worden:

Ieder heeft het recht de eigen³ levensbeschouwing, individueel of in gemeenschap met anderen, vrij uit te oefenen (of: te beleven), behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet. (6.1)

De niet-erkenning van de Rokerskerk maakt duidelijk op welk glad een overheid zich begeeft als zij godsdienst, kerk of levensbeschouwing wil definiëren.

---

staatsgezag (Die Würde des Menschen ist unantastbar. Sie zu achten und zu schützen ist Verpflichtung aller staatlichen Gewalt. (art.1.1)'; vrijheid en gelijkheid zijn daarvan afgeleide grondrechten.

³ Laten we het artikel meteen geslachtsneutraal maken.

Geval 3

Artikel 23, dat begint met het bekend/beruchte ‘Het onderwijs is een voorwerp van de aanhoudende zorg der regering’, legt op zeer gecompliceerde wijze de voorrechten van godsdienst en het bijzondere onderwijs vast, zoals in lid 3 en 6:

3. Het openbaar onderwijs wordt, met eerbiediging van ieders *godsdienst* of levensovertuiging, bij de wet geregeld.

6. Deze eisen (van deugdelijkheid uit lid 5) worden voor het algemeen vormend lager onderwijs zodanig geregeld, dat de deugdelijkheid *van het geheel uit de openbare kas bekostigd bijzonder onderwijs* en van het openbaar onderwijs even afdoende wordt gewaarborgd. Bij die regeling wordt *met name de vrijheid van het bijzonder onderwijs* betreffende de keuze der leermiddelen en de aanstelling der onderwijzers geëerbiedigd.

Commentaar

Het hele artikel moet op de schop, waarbij ‘bijzonder onderwijs’ en ‘godsdienst’ geschrapt worden. Er hoeft alleen te worden vastgelegd dat de bekostiging en de kwaliteitsbewaking van het publieke (openbare) onderwijs de verantwoordelijkheid van de overheid is.

Geval 4

Algemene termijnenwet

Artikel 1. Lid 3 Algemeen erkende feestdagen (in de zin van deze wet) zijn: de Nieuwjaarsdag, de *Christelijke tweede Paas- en Pinksterdag, de beide Kerstdagen, de Hemelvaartsdag*, de dag waarop de verjaardag van de koning wordt gevierd en de vijfde mei.

Commentaar 1

Het gaat in deze wet om het recht op uitstel in allerlei (wettelijke) procedures waarin een termijn wordt gesteld. Die termijn wordt verlengd met de feestdagen die erin vallen en waarop allerlei (publieke) instellingen gesloten zijn.

Commentaar 2

De regeling is wat onredelijk, want tal van overheidsinstanties doen tussen Kerst en Nieuwjaar ook de deur dicht, met Carnaval wordt er in Brabant en Limburg ook niets gedaan.

Tussenvoorstel:

Alle feestdagen behalve 1-1, 27-4 en 5-5 niet in de wet regelen, maar vastleggen zoals ook met 'gelijkgestelde dagen'.

Zo valt Bevrijdingsdag in 2016 op een donderdag, en dan is de 'tussenvrijdag' dat jaar een gelijkgestelde dag.

Het voordeel is dat als de samenleving vindt dat het langzamerhand de is om tweede pinksterdag of Hemelvaart als speciaal te beschouwen (het aantal mensen dat weet wat er precies met pinksteren gevierd wordt neemt alsmat af), dan kan dat, zonder dat er een wetswijziging voor nodig is.

Betalingstermijnen voor bedrijven wettelijk vastgelegd

Artikel 64 lid 2 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv) bepaalt een deurwaarder geen exploit mag doen op een zondag of op een algemeen erkende feestdag.

Geval 5

Gemeentewet Artikel 220d 1c stelt dat er voor kerken en andere gebouwen voor levensbeschouwelijke bijeenkomsten geen Onroerend Zaak Belasting (OZB) betaald hoeft te worden.

1. In afwijking in zoverre van artikel 220c wordt bij de bepaling van de heffingsmaatstaf voor de onroerende-zaakbelastingen buiten aanmerking gelaten, voor zover dit niet reeds is geschied bij de bepaling van de in dat artikel bedoelde waarde, de waarde van: onroerende zaken die in hoofdzaak zijn bestemd voor **de openbare eredienst of voor het houden van openbare bezinningssamenkomsten van levensbeschouwelijke aard**, een en ander met uitzondering van delen van zodanige onroerende zaken die dienen als woning;

Commentaar

Hiervan profiteren natuurlijk in de praktijk alleen kerken, moskeeën, synagogen en tempels. De wetgever en de (gemeentelijke) uitvoerder van de wet begeeft zich op glad ijs door de veralgemening tot 'ruimtes voor levensbeschouwelijke bijeenkomsten'. Hoe en door wie wordt uitgemaakt wat levensbeschouwelijk is? Geldt Zenmeditatie ook als zodanig? Gewoon schrappen en de gemeenschap de belastingkomsten doen toekomen waarop zij recht heeft.⁴

Waarom betaalt de Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt in Drachten geen OZB?

---

⁴ Het is lastig om te berekenen hoeveel inkomsten de gemeenschap zo misloopt. Volgens een berekening van de VU (<http://www.hdc.vu.nl/nl/online-informatie/ikgn/index.asp>) zijn er zo'n 7.000 locaties voor de eredienst. Niet alle daarvan zijn bezit – er worden ook ruimtes gehuurd. Laten we het houden op 4.000 protestantse en katholieke kerkgebouwen (dus moskeeën, synagogen en tempels laten we maar even buiten beschouwing). Wat is de gemiddelde waarde van een kerk (plus de grond op vaak centrale, begeerde locaties!): 2 ton, 1 miljoen? Dus tussen de 800 miljoen en 4 miljard.

Geval 6

Gezondheids- en welzijnswet voor dieren

Artikel 44, lid 3

Het slachten van dieren zonder voorafgaande bedwelming is volgens israëlitische of de islamitische ritus toegestaan.

Commentaar

Overbodig. De poging van 2010 (Wetsvoorstel PvdD) om deze schending van de wet ongedaan te maken heeft bewezen welk onverdiend respect religie nog steeds geniet. Denemarken wijst hier de weg; daar is ritueel slachten eenvoudig verboden.

Geval 7

Wet op de lijkbezorging Artikel 38

De gemeenteraad kan aan een kerkgenootschap op zijn verzoek toestaan meer of grotere begraafplaatsen te hebben.

Commentaar

Hier worden alleen kerkgenootschappen genoemd. Natuurlijk mogen rechtspersonen stukken grond kopen om hun doden te bergen. Gemeentes hoeven er alleen op toe te zien dat begraafplaatsen binnen het bestemmingsplan passen. Levensbeschouwelijke genootschappen mogen ook bij gemeentes een deel van de openbare begraafplaats huren. De bepaling moet dus als volkomen overbodig en discriminatoir worden geschrapt.

Geval 8

De Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek (WHW) noemt in de bijlage als instellingen waarvoor de de regeling – en de bekostiging! – geldt, onder meer de katholieke universiteiten van Nijmegen en Tilburg (die hun identiteit achter neutrale namen hebben verborgen), de christelijke, zich Vrije Universiteit noemende van Amsterdam. Een aantal christelijke hogescholen, en de Protestantse Theologische Universiteit te Kampen, uitgaande van de Protestantse Kerk in Nederland, de Theologische Universiteit der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland te Apeldoorn, uitgaande van het kerkgenootschap Christelijke Gereformeerde Kerken en de Theologische Universiteit, uitgaande van de gezamenlijke rechtspersoonlijkheid bezittende Gereformeerde Kerken in Nederland (vrijgemaakt) te Kampen.

Maar liefst twee universitaire vestigingen in Kampen worden door de gemeenschap betaald

Commentaar

Natuurlijk is het geen taak van de staat om de opleiding van geloofsverkondigers te bekostigen.⁵

---

⁵ Als deze wetsbepaling wordt veralgemeend tot levensbeschouwelijk valt men in de valkuil van ‘wat is levensbeschouwelijk?’

Geval 9

Wet op het voortgezet onderwijs

Artikel 42.

Lid 2 Openbare scholen zijn toegankelijk voor leerlingen zonder onderscheid naar godsdienst of levensbeschouwing.

Commentaar

Hier is de term godsdienst overbodig. Er dient dus te komen: zonder onderscheid naar levensbeschouwing. Eigenlijk staat in het artikel niet meer dan de tautologie dat openbare scholen openbaar zijn. Schrappen is het simpelst.

Geval 10

Wet op het Voortgezet Onderwijs, Artikel 46

Lid 1

Aan de openbare scholen worden op verzoek van kerkelijke gemeenten of van plaatselijke kerken de leerlingen in de gelegenheid gesteld **in de schoollokalen godsdienstonderwijs te volgen van godsdienstleraren**, daartoe door die gemeenten of kerken aan te wijzen.

Lid 2

De schoollokalen worden zo nodig verwarmd en verlicht, **kosteloos voor het godsdienstonderwijs** beschikbaar gesteld.

lid 4

Aan de **kerkelijke** gemeenten of de plaatselijke **kerken** kan een subsidie worden verstrekt. De artikelen 4 tot en met 19 van de Wet overige OCW-subsidies zijn van toepassing, met dien verstande dat de subsidie slechts kan worden verstrekt bij algemene maatregel van bestuur.

lid 5

Voor de toepassing van dit artikel worden met kerkelijke gemeenten gelijkgesteld verenigingen met volledige rechtsbevoegdheid, die zich blijkens de statuten het geven of doen geven van **godsdienstonderwijs** ten doel stellen.

lid 6

Het bevoegd gezag ziet erop toe dat dit onderwijs uitsluitend wordt gegeven door een leraar die blijkens een daartoe strekkende **verklaring van de aanwijzende kerkelijke gemeente of plaatselijke kerk**: voldoet aan de bekwaamheidseisen die krachtens artikel 36, eerste lid, voor het geven van dat onderwijs zijn vastgesteld, en zijn bekwaamheid onderhoudt.

Commentaar 1

Hoe worden weer bijzonder rechten aan kerken gegeven. Zoals andere culturele instellingen kunnen zij natuurlijk tegen een geldend tarief lokalen proberen te huren. Ook het subsidiëren van aan geloofsgemeenschappen verbonden instellingen (in het bijzonder voor jeugdwerk) is uit den Boze.

Commentaar 2

Het bevoegd gezag laat het dus aan een andere instantie ('de aanwijzende kerkelijke gemeente of plaatselijke kerk) over de vakbekwaamheid te bepalen.

Commentaar 3

Met de toenemende pluriformiteit van levensbeschouwingen is het ondoenlijk de bepalingen zo te maken dat ze neutraal zijn.

geval 11

Wet openbare manifestaties Artikel 10

Klokgelui ter gelegenheid van godsdienstige of levensbeschouwelijke plechtigheden en lijkplechtigheden, alsmede oproepen tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging zijn toegestaan.

Commentaar

Weer wordt uitsluitend aan kerken gedacht; godvrijen beieren niet.

We kennen de plaatselijke conflicten over gebedsoproepen door moskeeën en ontijdig klokgebeier.⁶ Iedereen heeft natuurlijk het recht om zich in de openbare ruimte te manifesteren als er maar geen overlast wordt bezorgd.

---

⁶ Na klachten van omwonenden dwong de gemeente Tilburg in 2009 via een dwangsom pastoor Harm Schilder van de Margarita Mariakerk het volume van de kerkklok vóór 7.30 uur beperkt te houden. De rechtbank Breda stelde de gemeente in het gelijk.

Geval 12

Winkeltijdenwet

De winkeltijdenwet regelt de openingstijden van winkels.

Onder winkels wordt een voor publiek toegankelijke besloten ruimte verstaan, waarin goederen aan particulieren plegen te worden verkocht.

Ingevolge artikel 2 van de Winkeltijdenwet is het verboden een winkel voor publiek geopend te hebben op:

Artikel 2. Lid 1

Het is verboden een winkel voor het publiek geopend te hebben: op zondag, op nieuwjaarsdag, op Goede Vrijdag na 19 uur, op tweede Paasdag, op Hemelvaartsdag, op tweede Pinksterdag, op 24 december na 19 uur op eerste en tweede Kerstdag en op 4 mei na 19 uur. Werkdagen voor 06:00 en na 22:00 uur.

Op deze verboden is een aantal ontheffingen mogelijk, waarop in het navolgende terug zal worden gekomen.⁷

Commentaar

De enige dag die in de wet moet blijven staan is de nationale herdenkingsdag van 4 mei.

---

⁷ Op 25 november 2011 heeft de Eerste Kamer ingestemd met de nieuwe Winkeltijdenwet. Deze wet is een uitvloeisel van het coalitieakkoord van het kabinet Balkenende IV, waarin werd afgesproken om de regels ter verruiming van het aantal koopzondagen in verband met toerisme in de Winkeltijdenwet aan te scherpen.

Op grond van de toerismebepaling in de oude Winkeltijdenwet konden gemeenten aan winkels meer dan 12 koopzondagen per jaar toestaan indien sprake was van toeristische aantrekkingskracht van de gemeente, gelegen buiten de openstelling van de winkels zelf. In de nieuwe wet is het criterium voor toeristische aantrekkingskracht aangescherpt, in de hoop het oneigenlijk gebruik van de toerismebepaling tegen te gaan.

De bestaande mogelijkheid voor de gemeenteraad om voor ten hoogste 12 keer per jaar vrijstelling te verlenen van het verbod een winkel voor publiek geopend te hebben op de zondag, nieuwjaarsdag, tweede Paasdag, Hemelvaartsdag, tweede Pinksterdag en eerste of tweede Kerstdag blijft ongewijzigd bestaan.

Geval 13

De eed bij getuigenissen of ambtaanvaarding geeft niet alleen de voorkeur aan een ene godheid, maar zij geeft ook minder de garantie dat de betrokkene achter zijn/haar woorden staat, want er wordt slechts om hulp van de allerhoogste gevraagd.

Wet van 17 juli 1911, houdende voorziening in de bestaande onzekerheid ten aanzien van den vorm, waarin eeden, beloften en bevestigingen moeten worden afgelegd

Artikel 1

Hij, die ter uitvoering van een wettelijk voorschrift mondeling een eed, belofte of bevestiging moet afleggen, zal:

- a. indien hij een eed aflegt, onder het opsteken van de twee voorste vingers van zijn rechterhand, uitspreken de woorden: "Zoo waarlijk helpe mij God Almachtig",
  - b. indien hij een belofte aflegt, uitspreken de woorden: "Dat beloof ik", indien hij een bevestiging aflegt, uitspreken de woorden: "Dat verklaar ik",
-

tenzij hij aan zijn godsdienstige gezindheid den plicht ontleent den eed, de belofte of de bevestiging op andere wijze te doen.

Commentaar 1

Wie de eed aflegt vraagt dus slechts of de godheid wil helpen; wie de belofte doet neemt de volle verantwoordelijkheid voor eigen woorden.

Commentaar 2

Het schrappen van de eed maakt ook een einde aan de heilloze debatten of Allah of Siwa ook mogen; secularisatie van de wetten past alweer in een multiculturele samenleving.

Sinds 1856

Atheïstisch-Humanistische Vereniging

De Vrije Gedachte

De Vrije Gedachte
Postbus 398, 3500 AJ Utrecht
Telefoonnummer: 085 401 6874
E-mail: info@devrijegedachte.nl

Geval 14

De liberale minister Zalm heeft in 1997 bedongen dat lidstaten van de Europese Monetaire Unie een eigen randschrift op de 2-euromunt mochten zetten. Daarom heeft Nederland een gebed op de rand van deze munten geplaatst. De aangepaste muntwet van 2001 zegt hierover niets (wel over de beeltenis van het erfelijke staatshoofd). De bede, die slechts voor een minderheid iets kan betekenen, kan dus gevoeglijk verdwijnen.

Houd het geloof erbuiten

Naar een neutrale Nederlandse wetgeving